

УДК 657.6.001(477)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

М. М. Хоменко, д. е. н., професор, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

У статті проведено аналіз стану ринку аудиторських послуг в Україні. Розкрито особливості функціонування даного ринку та визначено фактори, що стримують його розвиток. Запропоновано шляхи підвищення конкурентоздатності національних аудиторських фірм.

Ключові слова: аудит, аудитор, аудиторська фірма, аудиторська послуга, ринок аудиторських послуг в Україні.

Постановка проблеми. Формування нових видів економічних відносин між суб'єктами господарювання обумовлює розвиток вітчизняного аудиту. Аудит сприяє здійсненню господарських операцій з дотриманням вимог законодавства і забезпечує раціональне використання ресурсів, знижуючи ризик господарської діяльності і запобігаючи йому. У зв'язку з цим дослідження проблем аудиторської діяльності та шляхів їх вирішення, набувають важливого значення і стають особливо актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку ринку аудиторських послуг як в Україні, так і в світі присвячено ряд праць провідних вчених та практиків. Великий внесок в розробку теоретичних основ і методологічних підходів до шляхів удосконалення аудиторських перевірок та аудиторського контролю в цілому внесли такі вчені-економісти: М. Т. Білуха, Г. М. Давидов [2], С. Я. Завгородній, І. І. Нестеренко [3], О. А. Петрик [4], К. П. Проскура [5], О. Ю. Редько [6], Р. Р. Кулик [12], В. Я. Савченко, Б. Ф. Усач та ін.

Зокрема, дослідження Н. І. Дорош [7], Я. Ю. Яковенко, А. О. Касич, присвячені питанням розвитку аудиторської діяльності в Україні та «Дью Дилидженсу» як різновиду аудиторських послуг [8, 9].

Відзначаючи значний внесок даних авторів до теорії аудиту, вважаємо за доцільне зосередити увагу на практичних аспектах діагностики стану та напрямків розвитку ринку аудиту в Україні.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є здійснення моніторингу ринку аудиторських послуг та визначення на-

прямів розвитку аудиторської діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно поетапно дослідити особливості ринку аудиторських послуг, розглянути структуру ринку аудиторських послуг за обсягом наданих послуг та проаналізувати тенденції розвитку ринку видів аудиторських послуг.

Перший етап аналізу ринку аудиторських послуг доцільно присвятити дослідженню інформації про аудиторську діяльність за останні п'ять років. Статистичні дані свідчать, що національний аудиторський ринок потерпає від змін, які відбуваються в країні. У Реєстрі АПУ станом на 31.12.2015 р. знаходиться 1008 аудиторських фірм і 99 аудиторів-підприємців.

Так, упродовж 2015 року з Реєстру аудиторських фірм та аудиторів було виключено 249 суб'єктів аудиторської діяльності, а включено лише 28 суб'єктів аудиторської діяльності. Кількість включених до Реєстру суб'єктів аудиторської діяльності (аудиторських фірм та аудиторів-підприємців) за 2015 рік зменшилася в цілому по Україні на 16,5% (кількість аудиторських фірм – на 13,3%, а кількість аудиторів-підприємців – на 39,3%), що повторює тенденцію до зменшення у 2014 році, в якому загальна кількість суб'єктів у порівнянні з попереднім роком зменшилась на 10,9% (кількість аудиторських фірм – на 7%, а кількість аудиторів-підприємців – на 31,2%). Найбільше суб'єктів аудиторської діяльності припинили свою діяльність у Луганській (на 50%), Херсонській (на 33,3%), Донецькій (на

32,4%) та Полтавській (на 30,8%) областях.

Згідно із Законом України «Про аудиторську діяльність», АПУ щороку отримує від аудиторських фірм та аудиторів, включених до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів, звіт про надані послуги за формою № 1-аудит (річна) «Звіт аудиторської фірми (аудитора) про надані послуги». У 2015 році склало звіт 1107 суб'єктів. Суб'єкти які не

подали звіти, як правило – це суб'єкти, які фактично припинили свою діяльність.

Для визначення ступеня розвитку ринку аудиторських послуг порівнюємо показники надані АПУ за 2011–2015 рр. з метою проведення аналізу кількості наданих послуг, їх вартості та доходів суб'єктів аудиту (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка основних показників аудиторської діяльності в Україні

2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Темп приросту (+), падіння (-), %				
					2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	
Кількість аудиторів, осіб									
3129	3139	2993	2787	2675	+0,32	-14,7	-6,88	+4,01	
Кількість суб'єктів аудиторської діяльності, включених до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів									
1862	1672	1488	1326	1107	-10,2	-11,0	-10,89	-16,52	
Кількість поданих звітів до АПУ, одиниць									
1792	1609	1452	1272	1071	-10,21	-9,75	-12,4	-15,80	
Кількість замовлень, одиниць									
53685	50125	44218	35104	35642	-6,63	-11,78	-20,61	+1,53	
Фактичний обсяг наданих послуг (без ПДВ), млн. грн.									
1258,3	1266,8	1314,6	1291,8	1761,2	+0,68	+3,77	-1,74	+36,34	
Середня вартість одного замовлення, тис. грн.									
23,44	25,30	29,70	36,80	49,40	+7,80	+17,65	+23,78	+34,23	
Кількість замовлень на одного суб'єкта аудиту, одиниць									
29,96	31,15	30,5	27,60	33,3	+3,33	-3,22	-6,7	+20,65	
Середній дохід на одного суб'єкта аудиту, тис. грн.									
702,2	787,3	905,4	1015,6	1644,5	+12,13	+14,99	+12,17	+61,92	

Джерело: розраховано за: [10]

Наведена в табл. 1 інформація про кількість аудиторів за останні п'ять років, вказує на загальну тенденцію до зменшення кількості осіб, які мають сертифікат аудитора. Слід відмітити, що кількість суб'єктів аудиторської діяльності за 2011–2015 роки зменшилось (у порівнянні з 2011 роком – на 40,5%), що свідчить про відтік аудиторів з професії. Це відбулось в наслідок дії низки факторів, у тому числі і кризових явищ в суспільстві, зменшення кількості замовників обов'язкового аудиту та попиту на аудиторські послуги, посилення вимог до аудиторської професії з боку Аудиторської палати України, зміни в податковому законодавстві.

Слід відмітити, що з 2012 по 2014 роки відбувався спад складених угод на надання послуг аудиторами, хоча у 2015 році темп росту замовлень на послуги збільшився на 1,53%, але пік попиту спостерігався в 2011 році.

Також слід підкреслити, що з року в рік відсоток вартості фактичного обсягу наданих послуг має позитивний темп приросту, а саме у 2015 р. аудиторські фірми (аудитори) надали послуг у сумі більшою, ніж в попередній період на 469,4 млн. грн. (36,34%), а у 2014 р. в порівнянні з 2013 р. даний показник мав негативну тенденцію і скорочення доходів склало 22,8 млн. грн. (1,74%).

Разом з тенденцією до зменшення кількості суб'єктів аудиторської діяльності (на 16,52%), обсяг наданих послуг суб'єктами аудиторської діяльності в цілому по країні збільшився у порівнянні з 2014 роком на 36,34%. Приріст середнього доходу на одного суб'єкта аудиторської діяльності у 2015 році порівняно з 2014 роком склав 61,9%, а порівняно з 2013 – 81,6%. Слід зазначити, що за оцінками аудиторів середня вартість їх послуг протягом п'яти років зросла з 23,44 тис. грн. до 49,40 тис. грн. або

в 2,1 рази. Насамперед, такі зміни відбулися не стільки через збільшення складених угод, скільки через скорочення кількості суб'єктів аудиторської діяльності на 16,52%, або на 112 професійних аудиторів (4,01%) у порівнянні з минулим роком. Дані показники свідчать про те, що навантаження на аудитора збільшується.

Динаміка співвідношення кількості замовлень і отриманого середнього доходу на одного суб'єкта аудиту за 2011–2015 рр. наведена на Рис.1

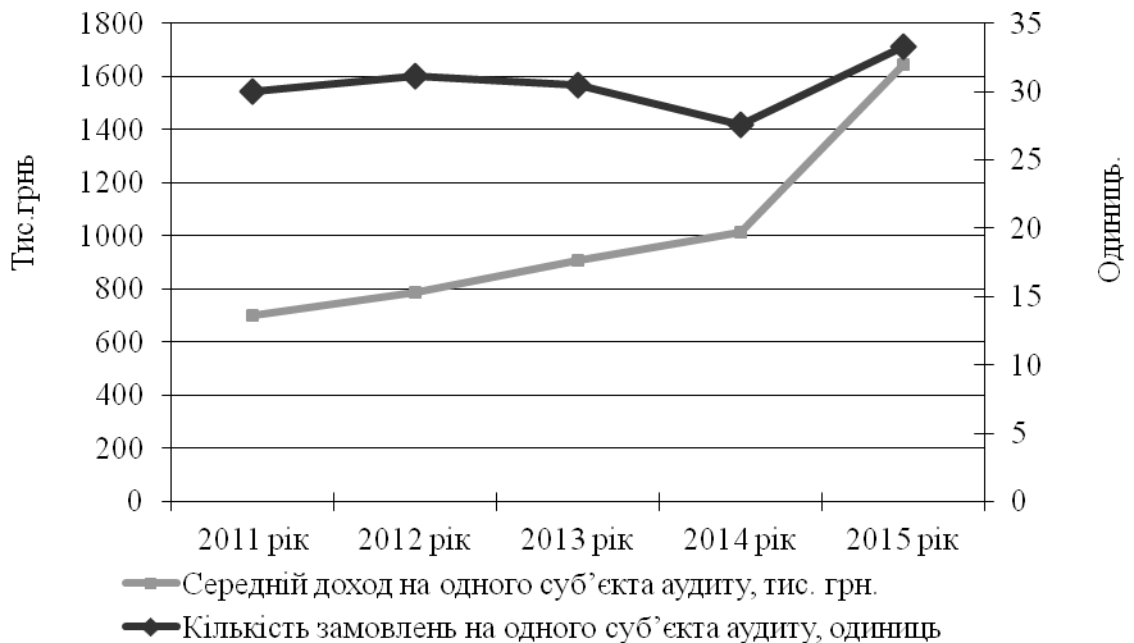

Рис. 1. Динаміка співвідношення кількості замовлень і отриманого середнього доходу на одного суб'єкта аудиту за 2011–2015 рр.

За даними Рис. 1, упродовж 2011–2015 років середній дохід одного суб'єкта аудиту за 2015 рік склав 1644,5 тис. грн., що більше ніж за період з 2011–2014 роки за рахунок збільшення кількості аудиторських перевірок та їх вартості та зменшення кількості аудиторів за цей період. Отримані доходи у 2013 та 2014 роках можна пояснити тим, що кількість замовлень на проведення аудиту зменшилася, але вартість одного замовлення підвищилася.

Отже, для того, щоб аудитори і аудиторські фірми почували себе впевнено на ринку аудиторських послуг в майбутньому вони повинні: збільшити кількість замовлень, стабілізувати ціноутворення, підвищувати рівень кваліфікації та якість надання послуг, що в свою чергу приведе до збіль-

шення попиту на послуги.

На другому етапі для досягнення поставленої мети дослідження проаналізуємо кількість і види наданих аудиторами послуг в Україні за 2011–2015 рр.

Ринок аудиторських послуг в Україні далеко не одноманітний і за учасниками – суб'єктами аудиторських послуг. Протягом останніх п'яти років на ринку аудиторських послуг спостерігається значне розшарування учасників. Так, за офіційними даними АПУ, у 2015 р. фірми – лідери ринку, які представлені 13 суб'єктами аудиту (1,2% від загальної кількості суб'єктів), отримали доходи у розмірі 1140485,0 тис. грн. або 64,76%. Найбільша частка суб'єктів аудиту так званий «реальний сектор», на який припадало 326 суб'єктів аудиту (30,4%), мають доходи

від 500 до 10000 тис. грн. на рік (29,1%) від загального обсягу послуг в Україні. На жаль, 69% суб'єктів аудиту мають доходи від 10 до 500 тис. грн. на рік та 6,15% від загального обсягу наданих послуг. Саме вони знаходяться на грані виживання.

Отже, для того, щоб аудитори і аудиторські фірми почували себе впевнено на ринку аудиторських послуг в майбутньому вони повинні заробляти 500 тис. грн. і більше на рік, так як 23% суб'єктів аудиту у

2015 р.

Споживацька компонента впливу на функціонування суб'єктів аудиторської діяльності визначається насамперед показниками обсягу спожитих послуг та їх асортиментною структурою. Як видно з рис. 2, у 2015 році у порівнянні із попередніми роками майже не змінився розподіл замовлень за видами аудиторських послуг, але у порівнянні із 2014 роком спостерігається незначне коливання показників.

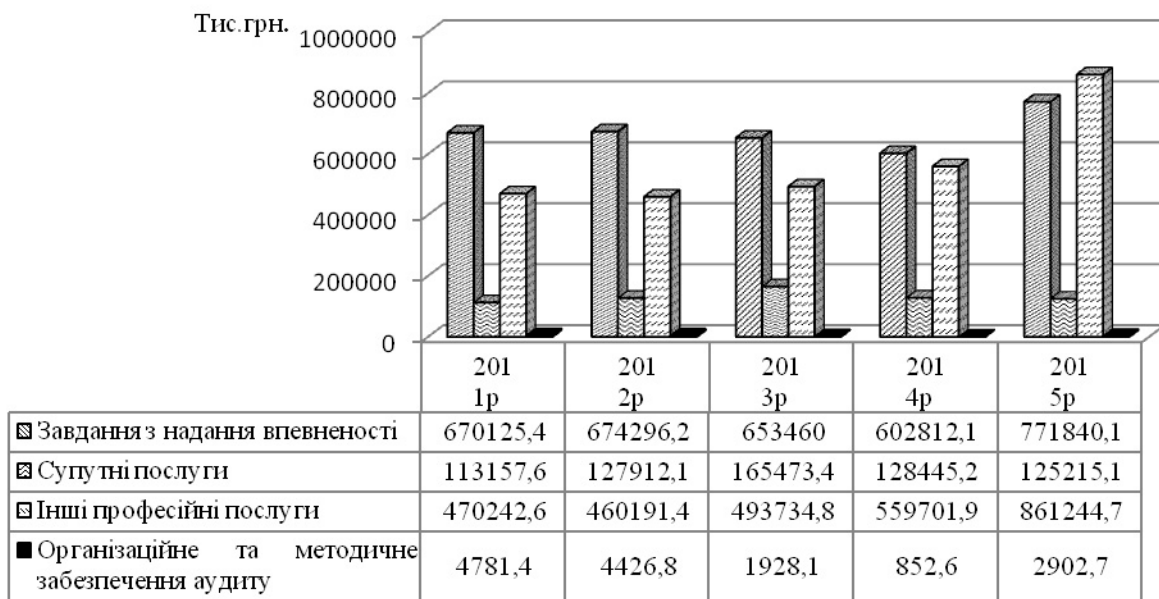

Рис. 2. Динаміка доходу отриманого суб'єктами аудиту від замовлень за видами наданих послуг у 2011 – 2015 рр. [10].

Дані рис.2 вказують на те, що за 2011 – 2015 рр. спостерігається найбільша популярність на послуги аудитора пов'язані з наданням впевненості та інші аудиторські послуги. Найдорожчими послугами аудиторів у 2011 – 2015 роках є послуги які відносяться до категорії «Інші професійні послуги», але найбільш прибуткові це послуги які належать до категорії «Завдання з надання впевненості». За підсумками 2015 року обсяг послуг пов'язаних з надання впевненості не зберіг зазначену ще рік тому тенденцію до прискорення і зменшився на 601 угоди, але доходи за даними послугами збільшилися на 169028,1 тис. грн. проти минулого року.

Супутні послуги, що надали аудитори в 2015 році, в загальному обсязі наданих послуг зменшилась на 61, і становить 395 (у

2014 р. – 456) та принесли доходів менше ніж у минулому році на 3230,1 тис. грн.

У структурі наданих послуг за кількістю замовлень превалюють інші професійні послуги, а саме: ведення бухгалтерського обліку; відновлення бухгалтерського обліку; консультаційні послуги; консультування з питань оподаткування; представлення інтересів замовника з питань обліку, аудиту, оподаткування в державних органах, організаціях або в суді; інші види аудиторських послуг. Загальний обсяг доходів за категорією «Інші професійні послуги» характеризується позитивною динамікою отриманого доходу, який зріс із 559701,9 тис. грн. у 2014 р. до 861244,7 тис. грн. у 2015 р., що становить 53,87 % приросту доходу при збільшенні кількості замовлень на 48,9% від загального обсягу наданих послуг (у 2014 р. –

43,3%).

За кількістю замовлень стійку тенденцію до збільшення мають послуги з організаційного й методичного забезпечення аудиту які принесли доходів суб'єктам аудиту у 2015 році у сумі 2902,7 тис. грн., що більше ніж у минулому році у 2,4 рази.

Середня вартість замовлення в цілому по Україні становить 49,4 тис. грн. (у 2014 р. – 36,8 тис. грн.), а середня вартість замовлення в м. Києві та Київській обл. значно більша – 84,1 тис. грн. (у 2014 р. – 61,1 тис. грн.). Проведений аналіз показав, що середня вартість замовлення в аудиторських компаніях, обсяг наданих послуг яких перевищує 30 млн. грн., становить 382,6 тис. грн. Це зумовлено тим, що суб'єкти великого підприємництва, банки, холдинги, страхові компанії та інші за аудиторськими послугами звертаються до аудиторських фірм «Великої четвірки аудиторських компаній» та інших компаній-членів міжнародних аудиторських мереж, які працюють у м. Києві та найбільших адміністративних центрах України, де функціонують бізнес-структури і зосереджена основна кількість практикуючих аудиторів [10].

Наведений аналіз ринку аудиторських послуг наочно демонструє суттєве коливання кількості і вартості послуг. Дослідження показали, що динаміка кількості та вартості замовлень на аудиторські послуги в основному залежить від платоспроможності суб'єктів господарювання в регіонах України, по-перше, по-друге, від концентрації промислових підприємств, і, по-третє, від платоспроможності самих замовників аудиту та їхнього розуміння вартості та якості аудиторських послуг.

На сьогодні переорієнтація ринку аудиторських послуг в Україні викликана змінами, як за видами аудиту, так і за організаційно – правовою формою замовників. І якщо раніше до аудиторів зверталися в основному замовники, для яких щорічна перевірка була обов'язковою, за «класичним» аудитом фінансової звітності, то зараз користуються попитом інші послуги, або налагодження внутрішнього аудиту. Адже «класичний» аудит звітності дає переважно відповідь на питання, наскільки вона об'єктивна і достовірна. Проте керівництву

компанії, крім цього, необхідно перевірити, як працюють її філії, яка ефективність окремих напрямів діяльності або як виконуються контракти [12]. В такому разі виникає потреба у специфічних послугах які будуть надавати аудитори.

Серед таких послуг доцільно виокремити послуги «Дью Дилидженс», (надалі ДД). Для збирання й аналізу необхідної інформації щодо прийняття обґрунтованих рішень використовується спеціальна процедура комплексної перевірки підприємства, його фінансового стану, ефективності діяльності, менеджменту, зовнішніх зав'язків, контрагентів та партнерів, потенціалу, динаміки й історії розвитку та конкуруючої позиції на ринку, підтвердження достовірності ведення обліку та звітності, що отримала в світовій практиці назву «ДД» і є одним із видів супутніх аудиторських послуг. Основними замовниками і споживачами процедури ДД в Україні є представники великого бізнесу, іноземні компанії і обсяг таких послуг визначається рівнем інвестування до України [7].

ДД розрізняють за видами: фінансовий, податковий, правовий, операційний. Крім перелічених вище, виокремлюють ДД у сфері ІТ технологій, націлений на аналіз інформаційного забезпечення, та аналіз впливу на навколишнє середовище, який слугує для визначення ризиків забруднення довкілля. Окремо виділяють політичний ДД, у ході здійснення якого аналізують політичні ризики функціонування підприємства. В Україні ДД прирівнюють до юридичного аудиту. Однак поняття юридичного аудиту значно вужче та позначає правову експертизу діяльності щодо відповідності законодавству. При цьому фінансовий ДД може проводитися одночасно з аудитом [9].

Останнім часом аудиторські фірми надають також послуги інвестиційного консалтингу, як способу залучення іноземних інвестицій шляхом виведення підприємств на світовий ринок з подальшим фінансуванням у формі додаткових емісій їх акцій [7].

В свою чергу, аудиторським фірмам, щоб бути конкурентоспроможною, крім «класичного» аудиту звітності, необхідно направляти зусилля на надання широкого спектра послуг, починаючи від ведення об-

ліку та закінчуючи консалтингом, бухгалтерським аутсорсингом, Дью Дилидженсом, автоматизацією, бюджетуванням, питаннями бізнес-проектів, розробкою та впровадженням програмного забезпечення, автоматизацією податкових розрахунків та екологічних показників та ін. Це пояснюється намаганням утримати клієнтів, знаходячи альтернативні джерела доходів.

Висновки. Аналіз результатів аудиторської діяльності та стану ринку аудиторських послуг свідчить, про те, що даний сектор економіки потерпає від змін які відбуваються в країні. Серед позитивних змін на ринку аудиторських послуг можемо виділити: збільшується кількість замовлень; розширюється спектр послуг, які надають аудиторські фірми; зростає професійна кваліфікація працівників аудиторських фірм. Негативним є те, що скорочується кількість сертифікованих аудиторів; зростають ціни на послуги аудиторів; відсутні методичні рекомендації щодо проведення нових видів аудиту та надання послуг, що і потребує подальших наукових досліджень та розробок.

Таким чином, аналіз статистичних даних упродовж 2011–2015 рр. засвідчує про скорочення обсягів аудиторської діяльності, темпи уповільнення якої в останні роки мають прогресуючу динаміку. Причини гальмування розвитку незалежного професійного аудиту обумовлені як об'єктивними наслідками негараздів вітчизняного економічного середовища, так і пасивною позицією аудиторської спільноти [11].

На жаль, темпи розвитку аудиторської діяльності уповільнюються внаслідок, поперше, недостатньої затребуваності аудиторських послуг бізнес-середовищем, оскільки переважна більшість потенційних замовників не розуміє основного призначення аудиту як одного з головних інститутів зниження ризиків банкрутства. По-друге, ринок аудиторських послуг як за учасниками, так і за видами послуг має недосконалу структуру. По-третє, уразливий попит на аудиторські послуги призводить до конкуренції серед аудиторів та штовхає їх переважно надавати консультаційні послуги, щоб ледве залишитися на плаву. По-четверте, присутність компаній «Великої четвірки» на ринку аудиторських послуг

монополізує його, створюючи нерівні умови конкурентної боротьби за споживача.

Ситуація ускладнюється ще й тим, що аудитори створюють специфічний продукт діяльності – послугу, а у споживачів аудиторських послуг виникають питання, щодо якісних та кількісних характеристик отриманих професійних послуг та методики формування ціни на них. Тому, спрямувати тенденцію розвитку аудиту на позитивну динаміку можливо лише за активної участі всіх учасників ринку аудиторських послуг у процесі реформування національної системи незалежного аудиту на засадах гармонізації до вимог системи аудиту в Європейському економічному просторі.

Література

1. Адамс Р. Основы аудита / Р. Адамс; [пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова]. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1995. – 398 с.
2. Давидов Г. М. Сучасні тенденції регулювання аудиторської діяльності в європейському співтоваристві / Г. М. Давидов, Н. С. Шалімова // Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 136–143. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_29
3. Нестеренко І. Україна: виклики та можливості для розвитку аудиту / І. Нестеренко // Аудитор України. – Київ, 2015. – № 1–2. – С. 12–15.
4. Петрик О. Новітні вектори розвитку аудиту в Україні: прогнози та перспективи / О. Петрик // Аудитор України. – 2015. – № 3. – С. 8–13.
5. Проскура К. Аналіз тенденцій на ринку обов'язкового аудиту емітентів цінних паперів [Електронний ресурс] / К. Проскура, С. Петрик // Аудитор України. – Київ, 2015. – № 9. – С. 26–37. – Режим доступу: http://upaziks.org/files/Auditors_analysis_2015.pdf
6. Редько О. Консолідація як європейська ідентифікація українського аудиту / О. Редько // Бухгалтерський облік і аудит. – Київ, 2011. – № 8. – С. 45–49.
7. Дорош Н. І. Розвиток аудиторської діяльності в Україні в умовах євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] / Н. І. Дорош // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, серія «Економіка». – 2015. – Випуск 10 (175). – С. 17–23. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/rozvitok-auditorskoyi-diyalnosti-v-ukrayini-v-umovah-evrointegratsiynih-protseviv>
8. Касич А. О. Розвиток ринку аудиторських послуг в Україні / А. О. Касич, І. М. Гноєва // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 76–80.
9. Касич А. О. Дью Дилидженс як ключовий інструмент аналізу доцільності інвестування [Електронний ресурс] / А. О. Касич, Я. Ю. Яковенко // Облік і фінанси. – 2015. – № 4. – С. 92–97. – Режим дос-

тупу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_4_16

10. Узагальнена інформація про стан аудиторської діяльності в Україні // Сайт АПУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/informatsiya-pro-stan-auditorskoji-diyalnosti-v-ukrajini>

11. Ботьботенко І. В. Сучасний стан та тенденції розвитку професійного незалежного аудиту в Україні [Електронний ресурс] / І. В. Ботьботенко // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2015. – Т.20.,

Вип.6 – С. 247–251. – Режим доступу: http://www.visnyk-onu.od.ua/journal/2015_20_6/56.pdf

12. Кулик Р. Р. Проблемні питання формування концепції аудиту і розширення ринку аудиторських послуг [Електронний ресурс] / Р. Р. Кулик // Вісник Львівської комерційної академії. – 2011. – Т.36 – С. 196–204. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlca_ekon/2011_36/45.pdf

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

*Н. М. Хоменко, д. э. н., профессор, Кременчугский национальный университет
имени Михаила Остроградского*

В статье проведен анализ состояния рынка аудиторских услуг в Украине. Раскрыты особенности функционирования данного рынка и определены факторы, которые сдерживают его развитие. Предложены пути повышения конкурентоспособности национальных аудиторских фирм.

Ключевые слова: аудит, аудитор, аудиторская фирма, аудиторская услуга, рынок аудиторских услуг в Украине.

MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT OF AUDIT ACTIVITY IN UKRAINE

*N. M. Khomenko, D.E., Prof., Kremenchuk National University
named after Mykhailo Ostrohradskyi*

The analysis of market of public accountant services condition in Ukraine is conducted. The specifics of functioning of this market are revealed and factors which restrain its development are defined. The ways of increasing the competitiveness of national auditing firms are offered.

Keywords: auditing, auditor, audit firm, audit service, the audit service market in Ukraine.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Баранник Л. Б.

Надійшла до редакції 28.05.16 р.